

قلمرو اجبار در حکومت اسلامی

محمد سروش محلاتی

چکیده

با توجه به مبانی کلامی امامت، نمی توان حکومت اسلامی را ضامن اجرای تکالیف شرعی افراد دانست. این مبانی به حاکم اسلامی اجازه نمی دهد که مردم را با اجبار، به رفتار پسندیده وادار نمود و یا از کارهای ناپسند باز دارد. بازخوانی هفت اصل مورد اشاره شهید بهشتی در این زمینه با ابهام ها و پرسش هایی همراه است به دلیل آن که نظریه ی شهید بهشتی به شکل کامل و جامع در اختیارمان نیست و چه بسا اگر آن بزرگوار دیدگاه خود را به صورت مشروح، ارائه می کرد، چنین سؤالاتی، مطرح نمی گردید. از سوی دیگر نمی توان نوعی تحول و دگرگونی در این باره را به طور کلی، انکار کرد. زیرا در بحث های قبل از انقلاب ایشان، تأکید فراوان و مکرر بر نقش آزادی در تعالی فرد و رشد جامعه دیده می شود و پیوسته تأکید می شود که در شناخت نظام اجتماعی اسلام، بر اساس این «اصل» باید پیش رفت، ولی در بحث های پس از انقلاب و به خصوص بعد از مطرح شدن تفکرات لیبرالی و به میدان آمدن عناصر لیبرال، تأکید بیشتر بر رعایت «حدودالله» و مسئولیت دولت برای صیانت از آنها به وسیله «اعمال قدرت» دیده می شود.